יצרם מסור בידם. דרש ליה ממשלחי רגל דילה"ר נקרא תורה כדכתיב וובא הלך לאיש העיר: **ומי** בעינן כולי האי. פירש רש"י ומי אדם רגיל כ"כ להעלות על לבו שמתחו וחגו דאסרת ג' ימים קודם לפי שהוא יום אד של עבודת כוכבים ומזכר שם עבודת כוכבים תדיר בפיו וחזיל ומודי והתנן בד' פרקים וכו' ומסיק התם דלאכילה שאינו טרוד לפני החג אלא על עסקי אכילה סגי בחד יומא הכא דלהקרבה צעי לחזר אחר עסקי הקרבה בעי תלתא יומי והלכך אסור לשאת ולתת בכל עניני מקח וממכר משום דשם עבודת כוכבים שגור בפיו וחזיל ומודי:

ערב יו"ט האחרון של חג. הא דלא נקט [ס](יום) הראשון של חג לפי שהם טרודים במלות לולב וסוכה ואין להם פנאי להרבות בשעורות וי"מ דשהגך ארבעה פרקים טעמא רבה אית בהו יו"ט האחרון של חג לפי שהוא [ב] זמן בפ"ע וחלוק משאפילו תקנו להרבות בשעורה משא"כ בשביעי של פסח וגם הקרבנות שבשמיני היו בשביל ישראל וכל החג היו מקריבין נגד העובדי כוכבים [ג] וערב פסח לפי שהוא יום גאולה וילילה לחירות ועצלת דלאמרינן בפרק אלו דברים (פסחים דף פח:) הכל מודים בעצלת דבעינן נמי לכס וי"ה מפני שהוא תחלת השנה מרבים בשעורה לעשות סימן יפה וכמה עניני עושים בו לסימן יפה דלאמר במסכת הוריות (דף יב.) וכריתות (דף ה:): **וכדברי** ר' יוסי אף עיו"כ בגליל. תימה בפ"ק דכתובות (ה. ושם ד"ה אלא) דפריך תלמודא יוה"כ שחל להיות בשני בשבת ידחה גזרה שמא ישחוט בן עוף ואמאי שביק כל הני פרקים דד"ה ופריך לדברי רבי יוסי הגלילי וי"ל דשפיר פריך אליבא דרבנן דעיקר פירכיה מבן עוף דוקא דבהמה איכא טירחא יתירה לסילה ומידכר ובפרקים אלו אינם רגילין רק בבהמות וביוה"כ רגילים בעופות ודגים ודברים קלים דלאמרינן בב"ר (פ' יא) עובדא בהוא חיטא דזבן חד גונא [ד] תריסר דינרין: **והתנן** שואלין בהלכות הפסח. ואע"פ שגם עתה שאין קרבן שואלין בהלכות הפסח קודם ל' יום מ"מ עיקר התקנה על הקרבן נתקנה דלאמר טעמא בפ"ק דפסחים (דף ו:) שהרי נגיע עומד בפסח לאשון ומזהיר על פסח שני: **מנין** למחוסר אבר וכו'. פירוש להקריב לגבוה בבמה שלהן דאילו בבית המקדש אפי' בדוקין שבעין נמי אסור לכתיב ומיד בן נכר לא תקריבו ומייתי ליה ומכל המי דהזהיר הקב"ה לגם להביא מחוסר אבר בתיבה מפני שעתיד להביא מהם קרבן וא"ת הא לקמן בסמוך (דף ו.) אמר דהזהירו נמי מלהביא אל התיבה זקן וסרים ולא נאסרו לבני גם ועוד קשיא דקרא גבי בהמה טמאה כתיב שהם שנים שנים דכתיב ומכל המי מכל בשר שנים מכל תביא וגו' והנהו לאו בני קרבן הינהו אף לבני גם כדמשמע פרק בתרא דזבחים (דף קטו.) וי"ל דאין לאסור אלו [ד] זקן וסרים לקרבן במה שמעטם מהבאת התיבה כיון דאיכא טעמא אחרינא דאיכא למימר דהא דמעטן הכתוב היינו לפי שאינם ראוין לקיום העולם אבל מחוסר אבר אי לאו לאסרן לקרבן למה נמעטו מלהביאם לתיבה הרי הם ראוין לקיום העולם ובבהמה טמאה ע"כ נמי לא מצי קאי דכיון דשלמים נמי לא מזו להקריבה: **מנין** למחוסר אבר שאסור לבני גם. יש לדקדק מלשון אסור שהוא איסור גמור ובן גם מוזהר בדבר ותימה מ"ע לא תשיב ליה בהדי ז' מצות שנצטוו ותחייבו עליו מיתה ואין לומר משום דאזהרתיה לא בתיבה בהדיא הא מכלל הן אתה שומע לאו כדדרשינן [ה] מכל עץ הגן אכל תאכל ולא גזל ודבק באשתו ולא באשת חברו אלא י"ל דהאי קוס עשה הוא דמאיש אים מרבינן [ו] שהעובדי כוכבים נודרים נדרים ונדבות בישראל ואם נדר מחוסר אבר [ז] אמרינן ליה קוס והבא קרבן שלם וקוס ועשה לא קאשיא דאמרינן פ"ק דקדושין (דף כד:) דמצרכינן מן העוף ולא כל העוף למעוטי יבשה גפה נקטע רגלה ל"ל פשיטא דמי איכא מידי דלישראל שרי ולעובד כוכבים אסור וי"ל דס"ד כיון שאסר מומין הפוסלין בבהמה הותרו בעוף כדאמרינן [ח] תמות וחכרות בבהמה ואין תמות וחכרות בעוף ובבהמה אין מילוק בין במומין בין במחוסר אבר בעוף נמי נימא כיון שהותרו המומין מחוסר אבר נמי נשתרי קמ"ל מן העוף ועוד י"ל דאי לא כתיב מן העוף לאסור מחוסר אבר לישראל הוה אמינא דבני גם נמי לאסור לישראל אע"ג דכתיב בני בני גם כדאמרי' בפ' אהבת דרי דף נט.) כל מצוה שנאמרה לבני גם ולא נשנית בסיני לישראל נאמרה ולא לבני גם נשנית בסיני לזה ולזה נאמרה (וע"ע תוס' זבחים סח: ד"ה ושנימתא): אלא

בלחם הקלוקל בני כפויי טובה דכתיב [1]האשה אשר נתתה עמדי היא נתנה לי מן העץ ואוכל אף משה רבינו לא רמזה להן לישראל אלא לאחר ארבעים שנה שנאמר [2]ואולך אתכם [3]במדבר ארבעים שנה וכתיב [3]ולא נתן ה' לכם לב וגו' אמר [3]רבה ש"מ [3]לא קאי אינש אדעתיה דרביה עד ארבעין שנין [7]א"ר יוחנן משום רבי בנאה מאי דכתיב [4]אשרי כם זורעי על כל מים משלחי רגל השור והחמור אשריהם ישראל בזמן שעוסקין בתורה ובגמילות חסדים יצרם מסור בידם ואין הם מסורים ביד יצרם שנאמר אשריכם זורעי על כל מים ואין זריעה אלא צדקה שנאמר [5]זרעו לכם לצדקה וקצרו לפי חסד [6]ואין מים אלא תורה שנאמר [6]הוי כל צמא לכו למים משלחי רגל השור והחמור תנא דבי אליהו לעולם ישים אדם עצמו על דברי תורה כשור לעול וכחמור למשאוי: **ג' ימים אסור** לשאת ולתת עמהם וכו': ומי בעינן כולי האי והתנן [8]בארבעה פרקים בשנה המוכר בהמה לחבירו צריך להודיעו אמה מכרתי לשחוט בתה מכרתי לשחוט ואלו הן עיו"ט האחרון של חג עיו"ט הראשון של פסח וערב עצרת וערב ר"ה וכדברי ר' יוסי הגלילי אף ערב יוה"כ בגליל התם דלאכילה סגיא בחד יומא הכא דלהקרבה בעינן תלתא יומי ולהקרבה סגי בתלתא יומי [9](והתנן) [10]שואלין בהלכות הפסח קודם הפסח שלשים יום רשב"ג אומר שתי שבתות אנן דשכיחי מומין דפסלי [1]אפילו בדוקין שבעין בעינן תלתין יומין אינהו דמחוסר אבר אית להו בתלתא יומי סגי [10]דא"ר אלעזר מנין למחוסר אבר דאסור לבני נח דכתיב [7]ומכל החי מכל בשר שנים מכל וגו' אמרה תורה הבא בהמה שחיין ראשי אברים שלה מיבעי ליה למעוטי טריפה דלא טריפה [8]מלחיות זרע נפקא הניחא למאן דאמר [10]טריפה [1]אינה יולדת

בלחם הקלוקל. קל הוא המן ומפני שהיה נבלע בכל אבריהם ואינן יוצאין לחוץ קלאוהו קלוקל ורגנו על כך והיא היתה להם עוברה גדולה שלא היו צריכין לטרוח ולצאת שלא פרקאות לפנות דתניא [ב](ברכות דף מ) כשהן נפנין אין נפנין לא לצידיהן ולא לפניהן אלא לאחריהן ומחנה ישראל ג' פרקאות היה: **אשר נתתה עמדי.** לשון גנאי הוא שתולה הקלקלה במתנתו של מקום והוא עשאה לו לעזר: **לא רמזה.** לתוכחה זו אלא לאחר מ' שנה במשנה תורה בערבות מואב אמר להם ולא נתן לכם לב לדעת שתהיו יודעים לשאול מה היה מבקש מכם [ולמלא] אף משה רבינו לא מזכר לתת על לבו דבר זה עד מ' שנה: **לא קאי אינש אדעתיה דרביה.** לדעת סוף דעתו ותכונתו עד מ' שנה שהרי משה לא רמזה לישראל עד מ' שנה: **משלחי רגל.** משלחים ומשליכין רגלי יצר הרע הבא על האדם מעליהם. יצר הרע קרוי אורח דכתיב וובא הלך לאיש העשיר (שמואל ב יב): **ומי בעינן כולי האי.** דמיישינן דזכין לה עובד כוכבים להאי בהמה לצורך יום אידו ג' ימים קודם לכן: **בהני ד' פרקים** מחזקינן ליה לאינש דכל מאן דזכין בהמה שחיטו לה ביומיה ומשום הכי קאמר אמה מכרתי לשחוט ואל תשחט אתה לת הבת שאמכור משום לאותו ואת בנו דביום אחד מתייב האחרון ואלו ימים ע"ש בלא בשר וקוינן הכל: **ערב יו"ע האחרון של חג.** מפני שהוא יום השלמת קרבנות החג דתנן [ב] מי שלא חג וכו': **וי"ד דיסן.** משום שלמי חגיגה ועולת ראיה: **וכן לר"ה.** יום טוב הוא ואוכלין בשר: [ג] **ויוה"כ.** נמי משום כל האוכל ושותה בטו' בו וכו' [ד]: **בגליל.** היו רגילין להרבות שמחה יותר. קתני [ה] ערב יום טוב אלמא לא זכין אינש מקמי סעודה אלא חד יומא ואילו מכרה לחמול לא היה מזהיר לו היום דהא אין אדם קונה ג' ימים קודם לכן לרבי סעודת יום ג': **להקרבה.** לעבודת כוכבים מחזר אחריה ג' ימים: **בדוקין.** טיל"א בלע"ז: **דאסור לבני גם.** להקריב לגבוה ודומיא דקרבנות שנהגו אבותיהם לשמים הן נוהגין לעבודת כוכבים שלהן: **ומכל החי.** על שם שהיה עתיד גם להקריב מהן דכתי' ויקח מכל הבהמה הטהורה וגו' (בראשית ח): תמיס

ולא נתן ה' לכם לב וגו'. שאין אדם עומד על סוף דעתו של רבו וחכמתו משנתו עד ארבעים שנה ולפיכך לא הקפיד עליכם המקום עד היום הזה (דברים כט ג). **בארבעה פרקים בשנה.** דרך ישראל לעשות סעודות ושמח הלוקח בהמה אינו נוקח אלא לשוחטה מיד, לפיכך המוכר בהמה לחבירו ומכר אמה אמה או בתה בו ביום, צריך שיאמר לשני דע לך שהיום מכרתי אמה לשחוט או בתה מכרתי לשחוט, שמא כבר נשחטה (חולין פג.). עיו"ט האחרון של חג. ביום טוב האחרון של חג היו מרבין בשמחה מפני שרגל לעצמו הוא וחביב עליהן (שם). **שחיין ראשי אברים שלה.** ולמה לי לאהוהרי עליהן אי לאו משום הקרבה שהקריב מהן בלאתו מן התיבה (זבחים קטז.). שבנאי ידוע לפניו שעתיד להקריב גם, כדכתיב ויקח מכל הבהמה הטהורה וגו' (לקמן נא.). **מלחיות זרע נפקא.** דכר שעושה פירות, ועריפה שניקב קרום של מח או שחתכו רגליה שוב אינה יולדת (שם).

עין משפט נר מצוה

ח א מיי' פי"ב מהל' שחיטה הל' יד סמג לאוין קמט טוש"ע י"ד סימן מט סעיף ו:

ט ב טוש"ע א"ח סימן תכט סעיף ח:

י ג מיי' פ"ז מהל' מקדש הלכה ה ופ"ב מהל' מיסורי מזבח הל' ח:

יא ד מיי' פי"א מהל' שחיטה הל' ז סמג לאוין קלב טוש"ע י"ד סימן מ סעיף יח וסימן פו סעיף ט:

גליון הש"ם

תוס' ד"ה מנין וכו' אמרינן לו קום והבא קרבן שלם. יש לעיין למה אומרים לו הבא שלם וכו' מחייב הוא בכך להביא קרבן שלם אף בגדר ואמר הרי עלי מכל מקום אין בן גם מצוה על לאו דלא יקל ועל מונא שפתוך אלא דבדולה להקריב מחוסר אבר אומרים לו שלא יקרב אבל להבית אחרת מנין לנו:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה בגליל וכו' קתני מיהא ערב יו"ט: (ב) תוס' ד"ה ערב וכו' לפי שהוא יו"ט בפני עצמו וחלוק: (ג) ד"ה וכדברי וכו' ונגא בתריסר: (ד) ד"ה מנין וכו' וי"ל דאין לאמור אלו וקון וסרים) תא"מ וע"ב הגה"ה הית:

רבינו חננאל

ואולך אתכם ארבעים שנה במדבר וגו' ולא נתן ה' לכם לב לדעת וגו': א"ר יוחנן ש"מ לא קאי אינש אדעתא דרביה עד ארבעין שנין: **עיי'** שלשה ימים לפני אידיהן אסור לשאת ולתת עמהן כו' ומקשי' ומי בעינן לאיתהרוקי מינייהו כולי האי משום דחיישינן דלמא האי דזבני לעבודת כוכבים שלהן זבני והתנן בשחיטת חולין פרק אותו ואת בנו. בארבעה פרקים בשנה המוכר בהמה לחבירו צריך להודיעו וכו' הנה יום אחד דיי לנו להכנת המועד. ופרקי' גבי יום טוב שלנו דלאכילת שלמים לעצמו הוא דקא זבין סגי ליה בחד יומא הכא דלהקרבה לעבודת כוכבים בעי ליה מכין מקמיה תלתא יומין. אי הכי טפי בעי דהא תנן שואלין בהלכות הפסח קודם לפסח ל' יום וכו' וקיימא לן דמזכירין להו לישראל כדי שיזמינו קרבנותיהן למועד. ופרק' אנו דבעינן בהמה מנוקה מכל מום להקרבה ואפילו מדוקין שבעין בעינן ל' יום להכנה אינהו דלא חיישי משום מום אלא למחוסר אבר סגי שלשה ימים

תורה אור השלם

1. וַיֹּאמֶר הָאָדָם הָאִשָּׁה אֲשֶׁר נָתַתָּה עִמָּדִי הִוא נָתְנָה לִי מִן הָעֵץ וָאֹכֵל:
בראשית ג יב

2. וְאוֹלֵךְ אֶתְכֶם אַרְבָּעִים שָׁנָה בַּמִּדְבָּר לֹא בָלוּ שַׂלְמֹתֵיכֶם מֵעֲלֵיכֶם וְנַעֲלְךָ לֹא בָלְתָה מֵעַל רַגְלֶךָ:
דברים כט ד

3. וְלֹא נָתַן יְיָ לָכֶם לֵב לָדַעַת וְעֵינַיִם לִרְאוֹת וְאָזְנַיִם לִשְׁמֹעַ עַד הַיּוֹם הַזֶּה:
דברים כט ג

4. אַשְׁרֵיכֶם זֹרְעֵי עַל כָּל מָיִם מְשַׁלְּחֵי רֶגֶל הַשּׁוֹר וְהַחֲמוֹר:
ישעיהו לב כ

5. זִרְעוּ לָכֶם לִצְדָקָה קִצְרוּ לְפִי חֶסֶד נִירוּ לָכֶם נִיר וְעֵת לִדְרוֹשׁ אֶת יְיָ עַד יָבוֹא וְיֹרֶה צֶדֶק לָכֶם:
הושע י יב

6. הוֹי כָּל צָמֵא לְכוּ לַמַּיִם וַאֲשֶׁר אֵין לוֹ כֶּסֶף לְכוּ שִׁבְרוּ וַאֲכֹלוּ וּלְכוּ שִׁבְרוּ בְלוֹא כֶסֶף וּבְלוֹא מְחִיר יַיִן וְחָלָב:
ישעיהו נה א

7. וּמִכָּל הַחַי מִכָּל בָּשָׂר שְׁנַיִם מִכֹּל תָּבִיא אֶל הַתֵּבָה לְהַחֲיֹת אִתְּךָ זָכָר וּנְקֵבָה יִהְיוּ:
בראשית ו יט

8. גַּם מְעוֹף הַשָּׁמַיִם שִׁבְעָה שִׁבְעָה זָכָר וּנְקֵבָה לְהַחֲיוֹת זֶרַע עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ:
בראשית ז ג

לעזי רש"י

טייל"א. קרום על העין הפוגע בראיה.

מוסף רש"י

ולא נתן ה' לכם לב וגו'. שאין אדם עומד על סוף דעתו של רבו וחכמתו משנתו עד ארבעים שנה ולפיכך לא הקפיד עליכם המקום עד היום הזה (דברים כט ג). **בארבעה פרקים בשנה.** דרך ישראל לעשות סעודות ושמח הלוקח בהמה אינו נוקח אלא לשוחטה מיד, לפיכך המוכר בהמה לחבירו ומכר אמה אמה או בתה בו ביום, צריך שיאמר לשני דע לך שהיום מכרתי אמה לשחוט או בתה מכרתי לשחוט, שמא כבר נשחטה (חולין פג.). עיו"ט האחרון של חג. ביום טוב האחרון של חג היו מרבין בשמחה מפני שרגל לעצמו הוא וחביב

א) [נ"ל מרבעים שנה במדבר], ב) [בע"י מיתת רבה], ג) [עי' תוספות סוטה כב: ד"ה ועד כמה], ד) ב"ק ח. ע"ש, ה) [ב"ק ח. פב.], ו) חולין פב., ז) [נ"ל והתנינן], ח) מגילה טו: פסחים ו. סנהדרין יב: [נ"ל ז. בכורות נח. תוספתא מגילה פ"ג ה"ב], ט) לקמן נא. זבחים קטו. כל העוף, י) [חולין מז:], כ) [עירובין נה:], ל) [חגיגה טו.], מ) [נ"ל ועבר יוה"כ], נ) [יומא פא:], ס) [נ"ל עיו"ט], ע) [סוכה נה:], פ) [סנהדרין מו:], צ) [מיר סב.], ק) [קידושין כד:].

תמיס בדרכיו. עניו ושפל רוח: **לדיק במעשיו.** בלא חמס: **בעולמא.** לעמוד עמו י״ב מדשים בתיבה ומיהו טריפה לא תעייל שלא תמות ובטל הצוותא אבל זקן וסרים שפיר דמי קמשמע לן: **דן ואידיהן.** שלשה ולא הוו להו אלא שני ימים קודם: **או דלמא הן.** שלשה לבד האיד: **תנא נמי שלשה לאחריהן.** אע״ג דליתנהו אלא שנים דהא תשעינן לאיד בהדי קמאי קרי להו לבתראי נמי ג׳ וקא תשיב לאיד בהדייהו: **יום א׳** [1] **לדברי רבי ישמעאל לעולם אסור.** לעשות עמהן משא ומתן ג׳ ימים לפני יום א׳ וג׳ ימים לאחריו הרי כל השבת כולה: **ארבעה וחמשה.** רביעי בשבת וחמישי בשבת: **ח׳ ימים לפני.** תקופת טבת הוי לידיהן כל שמונה: **וסימנך.** דלא תימא קלנדא לפני התקופה וסטרנלייא לאחר התקופה: **אחור וקדם לרבני.** אחור כתיב בריש ומתניתין נמי האיד דלאחר התקופה תנא בריש: **ואי ס״ד.** יום איד קא תשיב במתניתין עם ימים שלפניו: **עשרה.** ימים הוו להו וחמתי קתני שלשה עשרה בעי למתני מאחר דקי״ל דשמונה ימים מוסך ימי האיד: **ליתני לידיהן של עובדי כוכבים שלשה ימים.** אסור לשאת ולתת עמהם דמשמע הכי כשמגיעין ימי לידיהן אסור שלשה ימים משאת ומתנת ולמה לי למיתני לפני דמשמע לפני האיד שלשה: **וכי תימא להכי תנא לפני למעוטי לאחר.** דאי הוה תני סתמא לא הוה ידעינן הנך שני ימים לבד האיד מתי אי לפני אי לאחר ולהכי תנא לפני למעוטי לאחר: **ליתני לידיהן של עובדי כוכבים שלשה ימים לפניהם.** אסורין לישתמש דתנא דידן בלידיהן איירי אלא מדלא מדבר במתני׳ לאסור כלל ש״מ כל הנך ג׳ דקתני במתני׳ אלפני קאי ולידיהן ממילא משמע דכ״ש דאסור והן בלא לידיהן קתני: **משום הרווחה.** דרווח ואזיל ומודה לעבודת כוכבים ועבר ישראל משום [2] לא ישמע על פיך (שמות כג): **ולפני עור.** דמזבין ליה בהמה ומקריבה לעבודת כוכבים ובני נח נצטוו עליה דהיא אחת משבע מצות בד׳ מיתות בסנהדרין (דף נו.) ונהי דאמרן [3] עמד והסתירן מיהו אל יעברו על ידיך שהרי עתידין הן ליתן את הדין על שאין מקיימין אותן ואע״פ שאין להן שכר בקיומם [4] ואהני קא עבר ישראל משום ולפני עור לא תתן מכשול [5] (בחילול שבת משום ממלוה חפלך ודבר דבר [ישעיה מח]): **דאיתי ליה בהמה.** לעובד כוכבים להקריב ואי לא מזבין ליה ישראל אפ״ה פלח ליה בדידיה: **אלא** למ״ד טריפה יולדת מאי איכא למימר. פירוש ולדידיה אלמלא מכל האי למעט טריפה וא״ת טריפה נמי היכי מיעטע מהאי קרא הא מאן דאית ליה טריפה יולדת כל שכן דאית ליה נמי טריפה היא דאפילו למאן דאמר טריפה אינה יולדת אמר [6] דיכול להיות דאית ליה דחיה וא״כ היכי ממעטת מקרא דמכל האי הרי רחויה היא לחיות וי״ל דנפרש לקרא הכי מכל האי שיהא כולו בריא וחריג ולא חולה וטריפה אע״ג דהוא חי מ״מ אינה בריאה אלא חולה כל ימיה וממעטה והולכת וממעט שפיר מהאי קרא דמכל האי טפי ממחוסר אבר שכולו בריא וחי חוץ מאבר אחד וכן פירש רש״י לקמן פרק רבי ישמעאל (דף נא.):

אתך בדומין לך. ומ״מ ליכא למעט מהכא מחוסר אבר ובעל מום כיון שלא היה צריך אלא לקיום העולם ומיהו קשיא דהא קיימינן אליבא דמ״ד טריפה יולדת וא״כ טריפה היכי ממעטינן ושמא י״ל דמכל האי אינטריך למעט מחוסר אבר דאי לא כתיב אלא אתך הוה מוקמינן ליה למחוסר אבר ולא לטריפה דמסתבר טפי למעוטי מחוסר אבר דמאים מטריפה דלא מאיסה שאין כאן חסרון וגם יש הרבה טריפות שאינן ניכר הר״י והא דאמר לעיל (דף ה.): האי מיבעי ליה למעוטי טריפה אם כן משמע דמסתבר טפי למעוטי טריפה היינו ממיעוט דכל האי דמשמע בריא ולא טריפה אבל מחוסר אבר כגון אחן וכיוצא בו בריא גמור הוא בשאר הגוף כדפרישית לעיל: **ודלמא** נח גופיה **טריפה** הוה. ומע״ג שאי לאחר מכאן שנים רבות מ״מ בחותה שעה לא היה יודע אם היה טריפה או שלם שיש מלהביא טריפה מטעם דומין לך ולא נהירא תירוץ זה דע״כ לא הזהירו אלא מטרפות הגלוי וניכר דבטרפות שבתחר לא היה יכול להבחין אלא י״ל דהשתא קאי כמ״ד חיה [7] דקסבר טריפה חיה תדע דהא קיימין אליבא דמ״ד טריפה יולדת ולדידיה טריפה נמי חיה [8]: **תמים** כתיב ביה. ופ״ת גבי קרבן (מנחות דף ה.) למה אנו מצריכין מן הבקר להוציא טריפה מיפוק לי׳ מתמים ומ״ל דהתם סברא הוא למדרש תמים ולא בעל מום דמגונה לגבוה יותר מטרפות תדע דבעל מום מגונה הוא ביותר דכתיב גבי בעלי מומין לגבוה הקריבהו נא לפחתך הילך והיינו טעמא דניכר אבל טרפות יש שאינו ניכר ועוד דקרא גופיה בהדיא מעטיה תמים יהיה לרצון כל מום לא יהיה בו משמע הא אית ביה מום לא מיקרי תמים:

והשתא דנפקא לן מאתך בו׳. וא״ת למ״ד טריפה אינה יולדת ונפקא לן טריפה מלחיות זרע ופ״כ אתך ג״ל ואין לדמות לאומרים דקרא הוא דהא גבי משה דכתיב (סנהדרין דף נו.): אתך בדומין לך וי״ל דדרשינן ה״נ אתך שיהו טפלין לך כדדרשינן (בב״מ דף סב.) וחי אחיך עמך חייך קודמין לחיי חביריך ובברא״ת רבה דריש והיה לך ולהם לאחיכם הם טפלים לך ואי אתה טפל להם: **ואי** ס״ד הן ואידיהן עשרה זימי הוו. פי׳ אא״ב דבשלשה ימים דקא תשיב תנא דמתני׳ אין ימי האיד בתשבונם אלא לפעמים שיום האיד אחד או שנים או כגון אלו ניחא דהשתא נקט דלעולם לפני האיד אסור לשאת ולתת עמהן ימים אא״א דלעולם עם האיד מחשבים השלשה ימים היכי קתני אלו הן לידיהן קלנדא דמשמע שאז אסור לשאת ולתת עמהן שלשה ימים ולית דעשרה הוו וי״ל שיש הפסק בין קלנדא לסטרנוריא לכל הפחות ב׳ ימים מדקתמר עשרה יומי הוו א״כ יש שני ימים לפני קלנדא שאין בו איד וסכנא נמי הוא דאמרינן לקמן שם׳ ימים של קלנדא הם כנגד ח׳ ימים דאין הראשון ומסתמא לא עשאם מיד אחר התקופה שהרי לא היה יכול להבין מיד אריכות הימים: **אלא** ש״מ הן בלא אידיהן ש״מ. תימה לי אמאי לא קאמר מתני׳ נמי דיקא דהן בלא לידיהן מדקתני תנא לפני לידיהן ג׳ ימים דאי ס״ד הן ולידיהן ליתני לפני לידיהן שני ימים וכי תימא דאכתי הוה מיבעי ליה אי הוה איד בכלל פשיטא דלא מדלא הוה תני לפני לידיהן יום אחד קל להבין וי״ע: **הן בלא אידיהן ש״מ.** והא דאינטריך שמואל לאשמועינן לדברי ר׳ ישמעאל לעולם אסור דלא תימא כיון דאין לו היתר לעולם שבקינן ליה רווחא להתירו בשום פעם אי נמי ה״א דסבר רבי ישמעאל בהא כרבנן דלא אסרי לאחריו אי נמי אשמעינן דמשיב יום איד (א) פי׳ יום א׳ ס) לאסור כשאר יום לידה: **או** דלמא משום ולפני עור לא תתן מכשול. (ב) יש מקשין מכאן לפ״ה דתמתי׳ דפי׳ דלתת ולשאת היינו מקח וממכר מינה מכר אבל מקח מאי לפני עור איכא ושמא י״ל שממעיא לו מעות לקנות לרכי עבודת כוכבים:

מנין

הן בלא אידיהן ואפי׳ לרבנן. איבעיא להו איסורא דלמיהב ומישקל בהדיה משום דלא תרויח ליה ואע״ג דאית ליה בהמה לידיה כיון דמוספת ליה ומרוחת ליה אסור. או דלמא משום ולפני עור לא תתן מכשול

מסורת הש״ס

(א) [לקמן ז:], ב) סס, ג) [כס״ל: יוס נוכרי], ד) [לקמן ח.], ה) [ע״ל לפני עור וכן לקמן], ו) [פסחים כב:], ז) [כס״ל במקום יום ל׳ וטסף ד״ה: נוכרי ההולך בעעומו של אומו האים שליה לבם לעשות לבם יום איד בל׳ בשבת], ח) [עי׳ סנהדרין נב:], ט) [לעיל ב:], י) [ע״ל ותמכין], כ) נראה שלאו התיבות שייכי לבף ז׳ עמוד א׳ סוף דבור המתחיל הנראשה], ל) [נ״ב היעב תוס׳ חולין קט. ד״ה טריפות], מ) [וכ״כ רש״י לקמן נא. ד״ה ודלמא], נ) [וע״ תוס׳ זבחים קטו. ד״ה ודלמא], ס) [כס״ל: יוס נוכרי],

גליון הש״ס

גמ׳ דאית ליה בהמה לדידיה. עיין לקמן דף יד ע״ב תוס׳ ד״ה מקום:

הגהות הב״ח

(א) תוס׳ ד״ה הן בלא וכו׳ יום איד (פי׳ יום א׳ לאסור כשאר יום לידה) תא״מ וכ״כ הגה״ס היא: (ב) ד״ה אי דלמא וכו׳. יש מקשים כ״כ וע״ל בדף יב בתה שפרש״י ותוס׳ בשאנה דמנויות מעוברות:

מוסף רש״י

בדומין לך. ולא טריפה, הלכך מכל האי למחוסר אבר אתא (לקמן נא.). ודלמא נח גופיה טריפה הוה. ומע״ג דמי כמה שנים, דלמא טריפה היה סבירא ליה, הלכך לא נפקא מאתך למעוטי טריפה ואתא מכל האי למעוטא ולא מתמעוטא דהתם, דהא טריפה היה, אלא מריבויא, ומפרשים דהאי האי לשון בריאות, וטריפה הוא דאתמעיט אבל מחוסר אבר לא (שם). תמים בדרכיו. עניו וסבלן (זבחים קטו.). לחיות זרע למה לי. הא אימעיט טריפה (לקמן נא.). אי מאתך. טריפה הוא דאתמעיט אבל זקן וסרים מתמת חולי דאתא אמיעא לגופיה דאתמעיט בעלמא אמר רחמנא לענייניהו וטריפה לא ניעול שתמות בתיבה, אבל לעשות פירות לא איכפת ואפילו זקן וסרים ניעול, קמ״ל (שם). לצוותא בעלמא. אתך לאו למידרש בדומין לך אלא להודיעו שאינו עושה אלא לכבודו להיות לו לצוותא (זבחים קטו.). כתב רחמנא דרע. לאו לצוותא בעי להו ומהשתא אל כרחך אתך יחידה הוא למדרש ביה בדומין לך (שם). יום א׳ כו׳ לעולם אסור. שלשה לפניו ושלשה לאחריו והוא עצמו, כלומר כל שבעת ימי השבת (לקמן ז.). ואלו הן אידיהן. דאסורין ג׳ ימים לפניהן (לקמן ח.). אחר תקופה. היא תקופת טבת והיו עושין מ׳ ימים לרופין אל כלקמן (שם). וסימנך. שלא תתליף לומר קלנדא קרי אותן דלפני התקופה (שם).

עין משפט נר מצוה

יב א מיי׳ פ״ט מהל׳ עבודת כוכבים הלכה ג סמג לאוין מה טוש״ע י״ד סי׳ קמח סעיף ג: **יג** ב מיי׳ שם הל׳ ח ד טוש״ע שם סעיף ח:

תורה אור השלם

1. ומכל יחיי מכל בשר שנים מכל תביא אל התבה להחיות אתך זכר ונקבה יהיו:
בראשית ו ט
2. אלה תולדת נח נח איש צדיק תמים היה בדרתיו את האלהים התהלך נח:
בראשית ו יט
3. אחור וקדם צרתני ותשת עלי כפכה:
תהלים קלט ה
4. לא תקלל חרש ולפני עור לא תתן מכשל ויראת מאלהיך אני יי:
ויקרא יט יד

רבינו חננאל

[שלשה ימים] דתנן הן ואידיהן. כלומר מכלל ג׳ ימים הללו יום אידיהם. (אלא) או דלמא הן בלא אידיהן. ת״ש ר׳ ישמעאל אומר ג׳ לפניהם וג׳ לאחריהם אסור. ואי ס״ד יום אידיהן עצמו מכלל הג׳ הוא. ר׳ ישמעאל חשיב ליה בכלל השלשה שלפני אידיהן. ועוד הדר חשיב ליה מכלל הג׳ שלאחר אידיהן תרתי זימני חשיב ליה. ופרק׳ איידי דתנא ג׳ לפניהם תנא נמי ג׳ לאחריהן. ואע״פ שאינם ג׳ ימים לאחריהן אלא שני ימים בלבד. איני והאמר משמיה דשמואל יום א׳ לדברי ר׳ ישמעאל דאית ליה שלשה ימים לפניהן וג׳ לאחריהן לעולם אסור תאמר לישא וליתן עמהן. ואם תאמר ר׳ ישמעאל הן ואידיהן ג׳ סבירא ליה והא איכא רביעי וחמישי שמותר. פי׳ יום ראשון של שבוע לעולם יום אידן הוא וכשתחשוב לו ג׳ ימים הן ואידיהן אתה מתחיל מיום ששי ר׳ ד׳ ויום ראשון הרי ג׳ אחריהן ב׳ וג׳ כי יום אידם חשוב מכלל הג׳ נשאר לו רביעי וחמישי שמותר לו לשאת ולתת עמהן. ולמה אמר לעולם אסור. ופרקינן אליבא דר׳ ישמעאל ודאי הן בלא אידיהן. ולרבנן מאי. ופשיט רבינא מהא דתנן אלו אידיהן של עובדי כוכבים קלנדס וסטרנליא. ואמר רב חנן בר אבא קלנדס (ג׳) [ח׳] ימים אחר התקופה. וסטרנליא ח׳ ימים קודם התקופה פי׳ ואלו ח׳ ימים כולם אידם הוא. ואי ס״ד הן ואידיהן ג׳ בשלמא היכא דיום אידם יום אחד הוא משכחת לה שני ימים לפני אידם. ואידם הרי שלשה. אלא קלנדס שאידם ח׳ ימים וב׳ ימים לפניהם. י׳ ימים אסור לשאת ולתת עמהם. אמאי קא פסק ותני ג׳ אלא ודאי ג׳ ימים דתנן הן בלא אידיהן. ודחי׳ לא לעולם הן ואידיהן. ותנא דידן קלנדס כוליה חד יומא חשיב ליה. ואתא רב אשי ופשטה דג׳ ימים

מנין שלא יושיט אדם כוס יין לנזיר. גרלה דס"ה בכל שאר מיסורין אלא להכי נקט כוס יין לנזיר משום דמסתמא למישתי קא בעי ליה כיון דכ"ע חמרא שתו ושמא שכח מזירותו אבל ישראל שאמר הושיט לי נבלה או חזיר או שוס איסור אין למוסדו מלהושיט לו אבל אם ידוע לו שרוצה לאכלו אסור להושיט לו ואפי' הוא שלו מדקאמר אי לא יהיב ליה שקיל ליה איהו ולפי זה אסור להושיט למומרים לעבודת כוכבים[ה] דבר איסור אע"פ שהוא שלהם כי הדבר ידוע שיאכלוהו והוא גאסר להם דכישראל גמור חשבינן ליה ומיירי בדקאי במקום שלא יוכל ליקח אם לא יושיט לו זה ובדמסיק דקאי בתרי עברי נהרא: **תניא** בוותיה דרשב"ל. גרלה לר"י דהלכה כרבי יוחנן אע"ג דתניא כוותיה דרשב"ל ומייתי ראיה מהסיא דהחולץ (יבמות לו.) דקא חשיב הני דהלכה כרשב"ל לגבי ר' יוחנן ולא חשיב הא ואין לומר דהא דלא חשיב דו דהכא היינו משום דתניא כוותיה ולא איצטריך למחשבה דהא חשיב התם חלצת מעוברת אע"ג דתניא התם נמי כוותיה ועוד דלקמן (דף ז:) מסיק נשא ונתן איכא ביניייהו וקא מפרש דחכמים דמתני' אית להו נשא ונתן אסור כר' יוחנן ומתניתין עדיפא מברייתא[ו]:

לא אסרו אלא בדבר המתקיים. פירוש מכר דוקא דאינו לקנות ודאי אסור בדבר שאינו מתקיים יותר מדבר המתקיים אלא ודאי לא איירי הך ברייתא אלא במכר ואפ"ה קני ליה בסיפא אלא ונתן כספ"ת[ז] ולפי' הקונטרס קשה: **אבל לא** לוקחין מהם. לפר"ת דלא אסור שום קניה ל"ל לוקחין קבלת דורון וה"ה נמי בדבר המתקיים אין מקבלין הימנו דורון ואין לדקדק הא דבר המתקיים לוקחין דהא דיבר קיסריינא דבר המתקיים הוא: **אמר אביי גזרה לפורעו מהן אטו לפורען.** תימה למה ליה לאביי למימר משום גזרה לימא טעמא משום דשמח הוא כדאמר במתני' אע"פ שהוא מיצר עכשיו שמח הוא ומ"ל דמשום הא טעמא דשמח לאחר זמן ואיכא ז)(למיגזר) כיון שאינו שמח ביום אידו ומיהו אי לאו דאיכא שום שמחה לא הוה שייך נמי למיגזר דהא דגזרינן בכולהו היינו משום דאיכא שום שמחה כדפרישנ בסמוך בצריכותא והשתא ניחא דאמעריכו כולהו לאביי נמי כמו לרבא: **אלא** לדוות מהן מעוטי קא ממעט להו. מכאן ראיה לפר"ת דמיירי בלא רצית דאמלי קאמר מעוטי קא ממעט להו אם מלוה ברצית כדי להרויח: רבי

עין משפט נר מצוה

ד א ב ג מי' פ"ט מהל' עבודת כוכבים הלכה ח סמג לאוין מה טוש"ע י"ד סי' קמח סעיף ב:
טו ד מי' שם טוש"ע שם ס"ח:
טז ה ו מי' שם הל' כ וטש"ע כ"מ טוש"ע שם ס"ה:
יז ז מי' פ"ז מהל' יו"ט הלכה כ סמג לאוין עה טוש"ע א"ח סי' תקמו סעיף ה:
יח ח מי' פ"ט מהל' עבודת כוכבים הלכה ח סמג לאוין מה טוש"ע י"ד סי' קמח סעיף ח:

רבינו חננאל

ראוקימנא כגון שהנהר מפסיק ביניהם ואינו יכול לכפותו וליטול ממנו כעל כרחו הוא דעובר. ודייקי' מדקתני לא יושיט ולא קתני לא יתן ש"מ כי הנהר מפסיק ביניהן ש"מ: איבעיא להו נשא ונתן מהו. ר' יוחנן אמר אסור ור"ל אמר מותר ותניא כר"ל. ותניא כשאמרו אסור לשאת ולתת עמהן לא אמרו אלא בדבר המתקיים כגון בהמה וכיוצא בה. אבל דבר שאין מתקיים מותר. ואפי' דבר המתקיים אם נשא ונתן מותר: תני רב זביד בדבי ר' אושעיא דבר שאין מתקיים מוכרין להן. אבל אין לוקחין מהן. וקיימא לן כריש לקיש דתניא כוותיה: ההוא מינא דשדר דינרא קסרינאה לר' יהודה נשיאה ביום אידו אמר היכי אעביד אשקליה [אזיל ומודה לא אשקליה] הויא ליה איבה יאמר גרוע אני אצלו לפיכך התדיר מנחתי. אמר לו ריש לקיש נטלהו חזרקהו לפניו כלאחר יד כבור כדי שילך ויאמר (לו) לא נהנה כלום נפל לו בבור: **פים** מלהשאילן ומלשאול מהם. ואוקמה אביי לשאול שרי אלא גזירה גזרו לשאול אטו להשאיל. אתי למימר לישראל כשם שהשאלתיך אני כך תשאילני אתה. רבא אמר משום דמודה ואומר העבודת כוכבים סייעני וזכיתי להיות לי רכוש להשאיל לישראל כדי שיהא צריך ליהנות ממני. וכן דרך כל היכא דתני משום דמודה זה פירושו. וכן אוקים רבא למתני' דקתני אסור להלוותן וללוות מהן משום דמודה לעבודת כוכבים שלו. וכן לפורען ולהיפרע מהן. אמר רבא משום דמודה. וסוגיין כרבא. ואמר וצריכי. דאי תנא לשאת ולתת עמהן אסור הייתי אומר משום דקני ליה לגמרי אבל לשאול מהן דממעט להו הוה אמינא שפיר דמי. ואי תנא לשאול כיון דחשיב ליה מילתא אזיל מודה לעבודת כוכבים דיליה אבל ללוות מהן דצערא הוא ליה דאמר תוב לא הדרי לי זזי הוה אמינא שפיר דמי ואי תנא לשאול כיון דחשיב ליה מילתא אזיל מודה דזכה להלוות לישראל אבל להיפרע מהן דתוב לא הדרי ליה זזי הוה אמינא צערא נדאי אית ליה ושרי צריכא: **פיסקא** ר' יהודה אומר נפרעין מהן מפני שהוא מיצר. אמרו לו אף על פי שמיצר עכשיו שמח הוא לאחר [זמן]. וכי לית ליה לר' יהודה האי סברא דאמרו ליה רבנן. והתניא ר' יהודה אומר אשה לא תסוד מפני שניוול הוא לה כו' עד ומודה ר' יהודה בסיד שיכולה לקפלו במועד שטופלתו במועד שאע"פ שמצירה היא עכשיו שמחה לאחר זמן. ופריק רב נחמן בר יצחק הנח להלכות מועד דכולהו מיצר עכשיו ושמח לאחר זמן. רבינא אמר עובד כוכבים לענין פרעון לעולם מיצר. מתני' דלא כר' יהושע בן קרחה. (ועוד אמר הל' כר' יהודה) דתניא רבי יהושע בן קרחה אומר מלוה בשטר אין נפרעין מהן. פה נפרעין מהן מפני שהוא כמציל מידם. אמר רב הונא הלכה כרבי יהושע בן קרחה ועוד אמר הל' כרבי יהודה דסבר כל המשנה ידו על התחתונה דתנן [הנותן צמר כו'] מלוה בשטר אין נפרעין מהן. מלוה על פה נפרעין מהן מפני שהוא כמציל מידם. ולא יהא לעכו"ם ביום חגם, ולרבנן סברי אסור לפורען ולהיפרע מהן כלל (ב"ק קב.).

מסורת הש"ס

מנין שלא יושיט אדם כוס של יין לנזיר ואבר מן החי לבני נח ת"ל [1]ולפני עור לא תתן מכשול והא הכא דכי לא יהבינן ליה שקלי איהו וקעבר משום לפני עור לא תתן מכשול הב"ע [2]דקאי בתרי עברי נהרא דיקא נמי דקתני לא יושיט ולא קתני לא יתן ש"מ איבעיא להו נשא ונתן מאי ר' יוחנן אמר נשא ונתן אסור ר"ל אמר [3]נשא ונתן מותר איתיביה רבי יוחנן לריש לקיש [4]אידיהן של עובדי כוכבים נשא ונתן אסורין מאי לאו לפני אידיהן לא אידיהן [5]דוקא א"ד איתיביה ר"ש בן לקיש לרבי יוחנן אידיהן של עובדי כוכבים נשא ונתן אסור אידיהן אין לפני אידיהן לא תנא אידי ואידי אידיהן קרי ליה תניא כוותיה דר"ל [6]כשאמרו אסור לשאת ולתת עמהם [7]לא אסרו אלא בדבר המתקיים אבל בדבר שאינו מתקיים לא ואפילו בדבר המתקיים נשא ונתן מותר תני רב זביד בדבי רבי אושעיא דבר שאין מתקיים מוכרין להם אבל אין לוקחין מהם ההוא מינאה דשדר ליה דינרא קיסרנאה לרבי יהודה נשיאה ביום אידו הוה יתיב ריש לקיש קמיה אמר היכי אעביד אשקליה אזיל ומודה לא אשקליה הויא ליה איבה א"ל ריש לקיש [8]טול וזרוק אותו לבור בפניו אמר כל שכן דהויא ליה איבה [9]כלאחר יד הוא דקאמינא: להשאילן ולשאול מהן כו': בשלמא להשאילן דקא מרווח להו אבל לשאול מהן מעוטי קא ממעט להו אמר אביי גזרה [10]לשאול מהן אטו להשאילן רבא אמר כולה משום דאזיל ומודה הוא: להלוותם וללוות מהן: בשלמא להלוותם משום דקא מרווח להו אלא ללוות מהן אמאי אמר אביי גזרה ללוות מהן אטו להלוותם רבא אמר כולה משום דאזיל ומודה הוא: לפורען ולפרוע מהן כו': בשלמא לפורען משום דקא מרווח להו אלא לפרוע מהן מעוטי ממעט להו אמר אביי גזירה לפרוע מהן אטו לפורען רבא אמר כולה משום דאזיל ומודה הוא וצריכי דאי תנא לשאת ולתת עמהן משום דקא מרווח להו ואזיל ומודה אבל לשאול מהן דמעוטי קא ממעט להו שפיר דמי ואי תנא לשאול מהן משום דחשיבא ליה מילתא ואזיל ומודה אבל ללוות מהן צערא בעלמא אית ליה אמר תוב לא הדרי זזי ואי תנא ללוות מהן משום דקאמר בעל כרחיה מיפרענא והשתא מיהא אזיל ומודה אבל ליפרע מהן דתו לא הדרי זזי אימא צערא אית ליה ולא אזיל ומודה צריכא: רבי יהודה אומר נפרעין מהן כו': ולית ליה לרבי יהודה אף על פי שמיצר עכשיו שמח הוא לאחר זמן [9]והתניא רבי יהודה אומר אשה לא תסוד במועד מפני שניוול הוא לה ומודה ר' יהודה בסיד שיכולה לקפלו במועד שטופלתו במועד אע"פ שמצירה עכשיו שמחה היא לאחר זמן אר"ג בר יצחק הנח להלכות מועד דכולהו מיצר עכשיו (6) שמחה לאחר זמן רבינא אמר עובד כוכבים לענין פרעון לעולם מיצר מתניתין דלא כר' יהושע בן קרחה דתניא [10]ריב"ק אומר מלוה בשטר אין נפרעין מהן מלוה על פה נפרעין מהן מפני שהוא כמציל מידם יתיב רב יוסף אחוריה דר' אבא ויתיב רבי אבא קמיה דרב הונא ויתיב וקאמר [11]הלכתא כרבי יהושע בן קרחה והלכתא כר' יהודה הלכתא כרבי יהושע הא דאמרן כר' יהודה [12]דתניא [13]הנותן צמר לצבע לצבוע לו אדום וצבעו אחור שחור וצבעו אדום ר"מ

לא יושיט אדם כוס יין לנזיר. שמא יצא לשמותו: ואבר מן החי לבני נח. לפי שנאסר להן דכתיב אך בשר וגו' (בראשית ט): דקיימא בתרי עברי נהרא. עובד כוכבים מלד זה וישראל מלד זה דאי לא יהיב ליה לא מצי שקיל: נשא ונתן. לפני אידיהן עמהן מהו בהגאה: אסור. ליהנות מאותה שמורה: כשאמרו אסור לשאת ולתת עמהן. לפני אידיהן: לא אסרו אלא בדבר המתקיים. עד יום אידיהן דחזי ליה קמיה כיום אידו ואזיל ומודה: אבל דבר שאינו מתקיים. כגון ירק וכיוצא בו מותר: כדבי רבי אושעיא. במתניתא דבי רבי אושעיא דאיהו אידיהן לא אידיהן: לא אסרו אלא בדבר המתקיים. עד יום אידיהן דחזי ליה קמיה כיום אידו ואזיל ומודה: אבל לא לוקחין מהן. דמרווח ליה שמתון שאינו מתקיים ממתוה הוא למכרו: קסרינאה. דינר מלורה מדשה שפסל קיסר את הלאשונה וגזר על זו: כלאחר יד. שלא יכין שמדעת השלכתו וכיון שרואה שאבד ממך לא ישמח: כולה משום דמודה הוא. שהעובד כוכבים ישמח כשישראל צריך לו: וצריכי. למתני' במתני' לכולהו: משום דקא מרווח להו גרסינן: דחשיבא ליה מילתא. דצריך ישראל לשאול את כליו וידע דהדר ליה את כליו בעין: לא אסוד. לא תתן סיד על פניה במועד: מפני שניוול הוא לה. בעודו על פניה ואף על פי כשנטלתו מאדימה ומלהיל פניה כיון דהגאה זו אינה אלא עד לאחר המועד וניוול בתוך המועד אסור: לקפלו. לנוטלו מעל פניה: בסוף המועד. כגון שבאה לסוד בתחלת המועד ולבסוף יום אי יומיים מטלנו והגיע הימנו בתוך המועד: דכולהו מילר עבשיו. כל מה שהתירו לעשות במועד מילר הוא בתוכה שעה כגון שחיטה ותיקון סעודה והתירו לו משום שמחה דלאחר זמן שבתוך המועד: מלוה בשטר אין נפרעין מהן. לפני אידיהן מפני שמחה הוא לאחר זמן ביום אידו דכיון דנקט (ג) שערא ישראל עילויה כל שעתא מסתפי מיניה: נותן

ב) [ב"ק קח.], ג) [תוספ' רפ"ק], ג) [נדרים מג.], ד) מ"ק מ: ט:, ה) תוספתא רפ"א ב"ק קב. [ע"ז כ: כל הענין], ו) ל"ל דתנן, ז) ב"ק לה: ק: קב. ב"מ עח: קח:, ח) [נס"א: להושיט למשומדים], ט) [וע"ע תוס' יבמות לו. ד"ה הלכתא], י) [לעיל ב. ד"ה אסור], כ) [ל"ל למיסר],

תורה אור השלם

ו. לא תקלל חרש ולפני עור לא תתן מכשל וירא[ת] מאלהיך אני יי: ויקרא יט יד

גליון הש"ס

גמ' מנין שלא יושיט. עי' תוס' פסחים כב ע"ב ד"ה ואבר:

הגהות הב"ח

(א) גמ' דלהלכות מועד דכולהו מילר עכשיו ושמח לאחר זמן נינהו דגיגה: (ב) רש"י ד"ה מלוה וכו' דנקיט ישראל שטרא עליוה:

מוסף רש"י

גזרה לשאול מהן כו'. דאי אמרת ליה לשאול מהן שניוול הוא לה. עכשיו במועד אסור לשאול מהן ומצטערת אסור לה ומיוול בסיד דמתיכם לאלתר ויכולה לקפלו במועד (שם). שטופלתו. אמר במועד הוא ומתיפה במועד לאחר נעילה (שם). שמחה היא לאחר זמן. במועד לסוף המועד לאחר שקפלתו את הסיד שטופלה, לפי שמשיר את הבאר, ומעגן את הבאר, והוא דהאי סיד מאמתה לאחר זמן דהכי אמר לה לעולמה במועד אע"פ שהיא מצירה עכשיו (מו"ק שם). הגה להלכות מועד. להכי א"ל יהודה דשרי אע"פ שהיא מצירה כו'. דכולהו הלכות מועד דשרי משום דאי טעמא נמי אמר, כגון אפיה וניחוח, דמצער אשתא כשהוא אופה ומנבל ולהכי אמר דשמח הוא כשהוא אוכל אפייתו וניחוחו כיו"ט (שם) כל הלכות מועד קנין כגון ריבוי מעבנים ומכבסים לגופו, מילר הוא בשעת הטומם, ולהכי אזיל בתר בסוף הואיל וכולהו כמי אימתו, אבל בע"ז אזיל בתר בתר אשתא, דכיון דהשתא מילר לא חיים לנפוח (שם מכת"י). לענין פרעון לעולם מיצר. ואפילו לאחר זמן, שדעתו לטרוף ולגזול (שם). ולהכי לא אית

ליה לר' יהודה אע"פ שמיצר שמח בו, אבל גבי טיפול אית ליה לר' יהודה אע"פ שמצירה עכשיו שמחה לאחר זמן (מו"ק שם). מלוה בשטר אין נפרעין מהן. לפני אידיהן מפני שמחה היא לו ואזיל ומודה לעכו"ם ביום חגם, ולרבנן סברי אסור לפורען ולהיפרע מהן כלל (ב"ק קב.).

נותן לו הלבע דמי למרו. נותן לו לבע זה דמי למר לבן כבתחלה אם ירלה דסבירא ליה לר״מ כל המשנה מדעת בעליו נקרא גזלן וקנאו בשינוי וכדמפרש בגבא קמא בהגזל עליס [דף לה.] ונוטל הלמר לעלמו אע״פ שהוא מעולה עבשיו בדמיס: **ר׳ יהודה אומר.** מ״כ נמלא זה משתכר בשינויו אלא ידו על התחתונה: **ואם השבח.** שהשביח הלמר יתר על היליאה שהוליא הלבע נותן לו בעל הלמר את היליאה סמנים ועליס ושכר פעולה כשכיר יום ולא שכר אלס כמו שהתנה עמו ואם היליאה יתירה על השבח כו׳: **הלכה כר׳ יהושע** (מ). דשרי במלוה על פה: מחלוקת דרבי מאיר ורבי יהודה בהגזל בב״ק [ק:] ואחר כך סתם לן תנא בבבא מליעא כר׳ יהודה וכל מחלוקת שנחלקו תנאים ואח״כ סתם לנו במשנתנו כאחד מהן הלכה כמותו דכיון דסתמיה אחר המחלוקת ש״מ דקמו רבנן בטעמייהו ומסתברא טעמא דהאיך: **אין סדר למשנה.** סידרא דמתניתין לאו דוקא ושמא משנה אחרונה היא נשנית לאשונה **סתם נמי כו׳.** אלמה קיימא לן בכל מחלוקת ואחר כך סתם הלכה כסתם ביבמות בפ׳ החולץ (דף מב:): **כי לא אמרינן אין סדר.** אלא סמכינן אסידרא ה״מ בחד מסכתא: **נזיקין כולהו.** תלתא נבי: **ואיבעיא לימא.** להכי אהדריבהו רב יוסף לאמי אין סדר למשנה לא אילטריך לומר הלכה כרבי יהודה דודאי הלכתא כי האי סתמא דכל המשנה לא הוה שייכא למיתניה התם בהשוכר [ב] דהא לא איירי בההוא פירקא בשינוי אלא בחזרה ומדתניא התם ש״מ הלכתא קא פסיק ואזיל: **הנראה.** עתה נראה לשון הבנה נבוה (בראשית ט). לא יאמר לו בשבת הנראה אם תעמוד עמי לערב לעשות במלאכתי לערב: **וכולן שחזרו.** אגזלנין ועמי אתרן קאי: **אין מקבלין אותן.** להחזיקן בחזרת חברות לסמוך עליהן: **עשו דבריהן.** בסתר עבירות [ג] שעברו עד הנה: בפרהסיא

רבי מאיר אומר נותן לו דמי צמרו. תימה קשיא דר״מ אדר״מ דהכא אמר רבי מאיר נותן לו דמי צמרו אלמא שינוי קני ובהגזול (קמא) (ב״ק לה.) ע״ש תנן אמר ר״מ הגזל פרה מעוברת וילדה רחל טעונה וגזזה משלם אותה ואת גיזותיה ואת וולדותיה אלמא קסבר שינוי לא קני וי״ל דשאני התם דקנסא הוא דקא קנים רבי מאיר כדפירש התם משום דעבד איסורא וכן בהגזל דהמקדן (גיטין נג.) דהמטמא והמדמע ומנסך קנים ר״מ שוגג אבל מזיד דמזיקו בידים אבל הכא לא שייך לקנסו דלטובתו של בעלים נתכוין וכסבור הוא לזה לעשות כן ול״ת אכתי קשיא דר׳ יהודה אדרבי יהודה התם א״ר יהודה גזילה מחזרת בעיניה אלמא שינוי קני והכא קתני ידו על התחתונה אלמא שינוי לא קני ואומר ר״מ דהתם נתכוין הוא לקנות אבל הכא שוגג היה ולא נתכוין לקנות:

פשיטא דמחלוקת ואחר כך סתם. תימה למה לן למיפשט משום סתם בלאו הכי פסקינן פרק מי שהוליאוהו (עירובין דף מו:) ר״מ ורבי יהודה הלכה כרבי יהודה ומי משום דאיכא אמוראי התם דפליגי ולית להו הך כללא לגבי הלכה כסתם משנה נמי פליגי אמוראי ואפילו במחלוקת ואחר כך סתם נמי איכא מאן דפליג לקמן בסוף פרקין (דף כא.) גבי שכירות בתים דפליגי ר״מ ור׳ יוסי ופסיק רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי יוסי אע״ג דבתר הכי סתם כר״מ לכך נראה לפרש דלאו מכח סתם בעי למיפשט דליהוי הלכה כסתם אלא הכי פריך מחלוקת ואח״כ סתם הוא ואפילו למאן דלית ליה הלכה כסתם מ״מ חשיב כרבים לגבי יחיד: ה״ג **משום** דקתני לה כי הלכתא פסיקתא. כלומר דקתני כל המשנה הוא לשון הלכה פסוקה ולא גרסינן גבי כמו שפירש הקונטרס דהא איכא מאן דאמר התם [ד] דאין הלכה כהיא דכל החוזר בו כו׳ [ה]: **הנראה** שתעמוד עמי לערב. פי׳ ר״י הנראה בעיניך שתוכל לעמוד עמי לערב:

הנשאל לחכם וטימא לא ישאל לחכם ויטהר. ות״ת וכי לא ישאל לכל החכמים וידונו זה עם זה אולי ישיבוהו מדבריו וי״ל דאיתו אחור אלא [ו] לשואל אם לא יודיע לו כבר שאלתי לפלוני ואסר לי אבל אם אומר לו כבר שאלתי פלוני חכם מותר אבל ודאי החכם יהבר שלא יתיר כדאמרי׳ בפרק כל היד (נדה דף כ: ושם ד״ה אגמריה) חכם שאסר אין חבירו רשאי להתיר אא״כ יוכל להחזירו כגון שטעה בדבר משנה או אפילו בשיקול הדעת וסוגיא כאידך דהכא אמרינן בפ״ק דסנהדרין (דף ו.) דמה שעשה עשוי וישלם מביתו אם נשא ונתן ביד ודוקא אסר אין חבירו רשאי להתיר אבל אם התיר חבירו רשאי לאסור והא דאמרי׳ בירושלמי בפ׳ ר״א דמילה ר׳ שמעון שרא ורבי אמי אסר איקפד רבי שמעון ולא כן תני הנשאל לחכם והתיר לא ישאל לחכם שמא יאסור אלמא משמע דהתיר אין חבירו רשאי לאסור ה״פ התם אמאי איקפד רבי שמעון ולא כן תני כלומר והלא אינו שנוי בשום מקום הנשאל לחכם כו׳ דלא אסרו חכמים אלא להתיר אחר אוסר ומסיק אמר רב יודן להפך היה שאל לר׳ אמי אסר לר׳ שמעון ושרא ואיקפד רבי אמי כהדא דתני נשאל לחכם ואסר לא ישאל לחכם אחר שמא יתיר והא דאמרינן פרק אלו ערבין (מוקן ד׳ מט.) גבי מחטא דאשתכח בשמיטתא רבה דבבבא הוצא מר בריה דרב אידי טריף רב אחא בר מניומי מכשר התם שניהם היו בנית המדרש כשנשאלה השאלה [מ]: **בשל** תורה הלך אחר המחמיר. רש״י היה פוסק בכל איכא דאמרי שבתלמוד בשל תורה הלך אחר המחמיר בשל סופרים הלך אחר המקל ורי״א פי׳ דכל איכא דאמרי לגבי לשון ראשון כטופל לעיקר והלכה כלישנא קמא ור״ת פירש בדאוריתא לחומרא בדרבנן לקולא כרבי יהושע בן קרחה דהכא ורבינו שמשון היה מפרש דבכל מקום שיש להתבונן כאחד מיניהם משיטת התלמוד בתרייה אזלינן: **וכולן** שחזרו בהן. פ״ה אגזלנים ועמי אתרן קאי וקשיא וכי עם אתרן לא יוכל לעשות עוד תשובה ועוד לשון עולמית משמע שכבר קבלו אותם פעם אחרת ועוד קשה דבבכורות בפ׳ עד כמה (דף ל:) תניא עם אתרן שקיבל עליו דברי חברות ונתשב לדבר אחד נתשב לכל התורה כולה דברי ר״מ משמע הא לא נתשב מקבלין לך נראה לפרש אעמי אתרן החשודין על המעשרות ושביעית וכבר קבלו עליהן דברי חברות ועתה חזרו לסורן ונחלקו אם יקבלום עוד ובמסכת דמאי (פ״ב משנה ג) מיתניא בהדי הביא עם אתרן שקבל עליו דברי חברות והכי פירושו וכולן שקבלו עליהן דברי חברות וחזרו לסורן אין מקבלין אותן עולמית דברי ר״מ ותא״ל חזרו בהן בתמטוניות פי׳ שחזרו לסורן בסתר ובפרהסיא נוהגין דברי חברות אין מקבלין אותן לפי שהם נוגעים דעת הבריות אבל אם חזרו לסורן בפרהסיא שאינם נוגעים דעת הבריות אז מקבלין אותן דודאי אם יעשו תשובה יקיימוה איכא דאמרי עשו בדבריהם אם שכבר עשו בדברי חברות אף בתמטוניות מקבלין אותן כי מתחר שנתחמנו ס״כ בתשובה שאף בנגעה החזיקו בה אין להדיחן אם חזרו ונכשלו אבל אם שכבר לא עשו דברי חברות אלא בפרהסיא אין מקבלין אותן כי שמא בסתר היו עושין עבירות והיו מטעין הבריות:

סוס

רבי מאיר אומר נותן לו דמי צמרו. ר״מ אומר נותן לו דמי צמרו אם השבח יתר על היציאה נותן לו את היציאה ואם היציאה יתירה על השבח נותן לו את השבח [ו] אהדרינהו רב יוסף לאפיה בשלמא הלכה כרבי יהושע בן קרחה איצטריך ס״ד אמינא [ז] יחיד ורבים הלכה כרבים קא משמע לן הלכה כיחיד אלא הלכה כרבי יהודה למה לי פשיטא [ח] דמחלוקת ואחר כך סתם הלכתא כסתם מחלוקת בבבא קמא וסתם בבבא מציעא [ט] דתנן [י] כל המשנה ידו על התחתונה [יא] וכל החוזר בו ידו על התחתונה ורב הונא משום דאין סדר למשנה דאיכא למימר סתם תנא בראשה ואחר כך מחלוקת אי הכי כל מחלוקת ואחר כך סתם לימא אין סדר למשנה ורב הונא כי לא אמרינן אין סדר בחדא מסכת׳ בתרי מסכתי אמרינן ורב יוסף כולה נזיקין חדא מסכת׳ היא ואי בעית אימא משום דקתני לה גבי הלכתא פסיקתא כל המשנה ידו על התחתונה וכל החוזר בו ידו על התחתונה ת״ר [יב] לא יאמר אדם לחבירו הנראה שתעמוד עמי לערב רבי יהושע בן קרחה אומר [יג] אומר אדם לחבירו הנראה שתעמוד עמי לערב אמר רבה בר בר חנה א״ר יוחנן הלכתא כרבי יהושע בן קרחה ת״ר [יד] הנשאל לחכם וטימא לא ישאל לחכם ויטהר לחכם ואסר לא ישאל לחכם ויתיר היו שנים אחד מטמא ואחד מטהר אחד אוסר ואחד מתיר אם היה אחד מהם גדול מחבירו בחכמה ובמנין הלך אחריו ואם לאו הלך אחר המחמיר ר׳ יהושע בן קרחה אומר [טו] בשל תורה הלך אחר המחמיר בשל סופרים הלך אחר המיקל א״ר יוסף הלכתא כרבי יהושע בן קרחה [טז] ת״ר וכולן שחזרו בהן אין מקבלין אותן עולמית דברי ר״מ ר״י אומר חזרו בהן במטמוניות אין מקבלין אותן בפרהסיא מקבלין אותן א״ד עשו דבריהם במטמוניות מקבלין אותן

מסורת הש״ס

א) [סוכה יח.], ב) [ברכות ט. וש״נ], ג) [יבמות מב:], ד) ב״מ עו., ה) שבת קב., ו) מולין מד: מה כ: ב״מ [ברכות סג:] מוספפתא עדיות פ״א ה״ג, ז) בכורות לא. [מוספ׳ דדמאי פ״ב ה״מ], ח) [ב״מ עו.], ט) בב״מ אוסף: שבילה, י) [ב״מ עז:], כ) [וע״ע תוס׳ ב״ק קב. ד״ה גבי ותוס׳ ב״מ עז: ד״ה רב ותוס׳ מנחות סו. ד״ה זמכן], ל) [לשאול. יעב״ן], מ) [וע״ע תוס׳ מולין מד: סד״ה היכן].

מוסף רש״י

נותן לו דמי צמרו. לגמר לבן כמו שאמר לו, דקנייה בשינוי ונתחייב תעות (ב״מ קיז:) בדמיס שלמר לבן נמכר בשוק, דקנייה בגזלו לשלם כשעת הגזילה (שם נח:) ולא יהיב ליה אלא דמי לגמרו אבל לא דמי שבחו, לו זה יתן שכר משלם ודקא הלמר (ב״ק ק:). ר׳ יהודה אומר. אם כן תמיהו נמלא זה נהנה שזה הביאו לו מן הפשוק, אלא מחזיר לו את הלמר כמות שהוא בנוע וידו על התחתונה (ב״מ קיז:). אם השבח. שהשביח הלמר, יתר על היציאה. שהוליא לבע זה בסמנין ועליס ושכר ערמו כשאר שכיר יום, נותן לו את היציאה. ולא מה שראוי בקבלנות, דהוי טפי (שם) דמי עליס וסמנים ולא שכר אלס (שם עח:) דקנים ליה להאי דשיבה להיות ידו על התחתונה ולא נתהני משבחא ואגרא נמי כוליה לא יטקול אלא יליאה (ב״ק ק:). נותן לו את השבח. שהשביח את הלמר, ואם ירלה לתת לה שכרו, כגון שהשבח יותר על השכר, יתן שכרו (שם). אהדרינהו רב יוסף לאפיה. בבעס (סוכה יא.). דמחלוקת ואחר כך סתם. בין שסתם אחריה מיד בלאותה מסכת, בין שסתם אחריה במסכת אחרת בלאותו הסדר, כגון נתן לגמר לבע, דמחלוקת בב״ק בהגזל וסתם בב״מ כל המשנה ידו על התחתונה, וסתם לן כר״י דלאמר אם השבח יתר על היליאה כו׳, הלכה כסתם (יבמות מב:). הנראה שתעמוד עמי לערב. עכשיו נראה אם תעמוד עמי לערב, אם תבא אלי לבשתתבן, ושניהן יודעין שבל מנת לשוכרי לפעולתו הוא מחכירו, יכיון דלא מפרש בהדיא שרי (לר׳ יהושע בן קרחה) דדמפרש טעמא דבור אסור הרהור מותר (שבת קנ.). וכולן שחזרו בהן. מיפא דהך ברייתא דלעיל היא דקתני הכא לקבל דברי חברות חוץ מדבר אחד וכן בהן שקיבל עליו דברי הכונה חוץ מדבר אחד וכן בנוי שקיבל עליו דברי לוייה חוץ מדבר אחד, אין מקבלין אותן, שנאמר המקריב את הס השלמים וגו׳, דומן שהבהנים עושין לרוגו של מקום מה כתיב בהס תלקס נתני אותם מלמי, וכאלין עושין לרוגו של מקום מה כתיב בהן מי בכם ויסגור דלתים, וכולן שחזרו בהן אין מקבלין אותן עולמית כו׳ במוספתא דמסכת דמאי בפרק שני (בכורות לא.). עשו דבריהם במטמוניות. שלא חילנו אם שמים בפרהסיא (שם).

עין משפט נר מצוה

יט א מיי׳ פ״י מהל׳ שכירות הל׳ ד סמג עשין פט טוש״ע ח״מ סי׳ שו סעיף ג:

כ ב מיי׳ שם הל׳ ד וסמג שם טוש״ע ח״מ שם וסי׳ שלג סעיף ה הגה״ה:

כא ג מיי׳ שם פ״ט הלכה ד ופ״מ מהל׳ מכירה הל׳ ב ד סמג שם וסי׳ פב טוש״ע ח״מ סי׳ שלג סעיף ד וסי׳ קל סעיף י וסעיף יח:

כב ד מיי׳ פכ״ד מהל׳ שבת הלכה ד סמג לאוין סח טוש״ע א״ח סי׳ שז סעיף ז:

כג ה מיי׳ פ״א מהל׳ ממרים הל׳ ה סמג עשין קיא ולאוין קח:

הגהות הב״ח

(א) רש״י ד״ה הלכה כרבי יהושע בן קרחה דשרי:

רבינו חננאל

ר׳ יהודה אומר אם השבח יתר על ההוצאה נותן לו ההוצאה כו׳ ואע״ג דתנן סתמא בבבא מציעא כל המשנה ידו על התחתונה. סבר דלמא אין סדר למשנה ותנא לא המשנה דשנה בבבא קמא ובמחלוקת ר׳ מאיר ור׳ יהודה כמו שמפורש בבבא קמא בהגזול וקיימא לן סתם ואחר כך מחלוקת אין הלכה כסתם לפיכך הוצרך לומר בפירוש הל׳ כר׳ יהודה. ורב יוסף אמר לא צריך. כי אמרינן אין סדר למשנה בתרי מסכתי אבל בחדא מסכתא על הסדר היא שנויה. המוקדם מוקדם והמאוחר מאוחר ותלתא וכבר פירשנוה בהגזל בעיקר מקומו: **ת״ר** לא יאמר אדם לחבירו בשבת הנראה שתעמוד עמי לערב. ר׳ יהושע בן קרחה אומר [אומר] הנראה שתעמוד עמי לערב. אמר רבה בר בר חנה א״ר יהושע בן לוי הלכה כר׳ יהושע בן קרחה: ת״ר הנשאל לחכם וטימא לו לא ישאל לחכם ואסר לו לא ישאל לחכם ויטהר לו וכן שאל לחכם ואסר לו לא ישאל לחכם אחר ויתיר. היו שנים אחד אוסר ואחד מתיר. אחד מטהר ואחד מטמא. אם היה אחד מהם גדול מחבירו בחכמה ובמנין הלך אחריו. ואם היו שניהם שוין. הלך אחר המחמיר. ר׳ יהושע בן קרחה אומר בשל תורה הלך אחר המחמיר בשל סופרים הלך אחר המיקל. אמר רב יוסף הלכה כר׳ יהושע בן קרחה. ת״ר כל הפושעים שחזרו אין מקבלים אותם עולמית. דברי ר׳ מאיר ר׳ יהודה אומר חזרו במטמוניות פי׳ בסתר אין מקבלין אותם. חזרו בפרהסיא מקבלין אותם. איכא דאמרי ר׳ יהודה אומר עשו עבירות בסתר כלומר פשיעתם בסתר היתה מקבלין אותם